

VISUALITZANT LA COMPLEXITAT DEL MOMENT

Eines i experiències de comunicació digital

**Diputació
Barcelona**

La Diputació de Barcelona es caracteritza per la seva naturalesa local, de suport i cooperació amb els municipis. Per complir aquests objectius, ha desenvolupat un model estrictament municipalista, que té el seu referent en l'establiment de xarxes de gestió amb els ajuntaments per aportar mitjans tècnics, coneixement i experiència, assessorament, recursos econòmics i suport a la gestió dels serveis municipals.

La col·lecció «Elements d'Innovació i Estratègia» és una iniciativa de l'Oficina Tècnica d'Estratègies per al Desenvolupament Econòmic de la Diputació de Barcelona. El seu objectiu és promoure la reflexió i el debat sobre el desenvolupament econòmic i explorar àmbits d'interès per a la intervenció territorial des de la perspectiva local.

Aquesta és una col·lecció de textos d'autor de reconegut prestigi professional i acadèmic. La Diputació de Barcelona no comparteix necessàriament les opinions aquí publicades.

Autora

Karma Peiró. Periodista especialitzada en Internet i les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) <http://www.karmapeiro.com>

Coordinació

Josep Maria Canals, Oficina Tècnica d'Estratègies per al Desenvolupament Econòmic
Àrea de Desenvolupament Econòmic Local, Diputació de Barcelona

Diputació de Barcelona
Gener de 2015

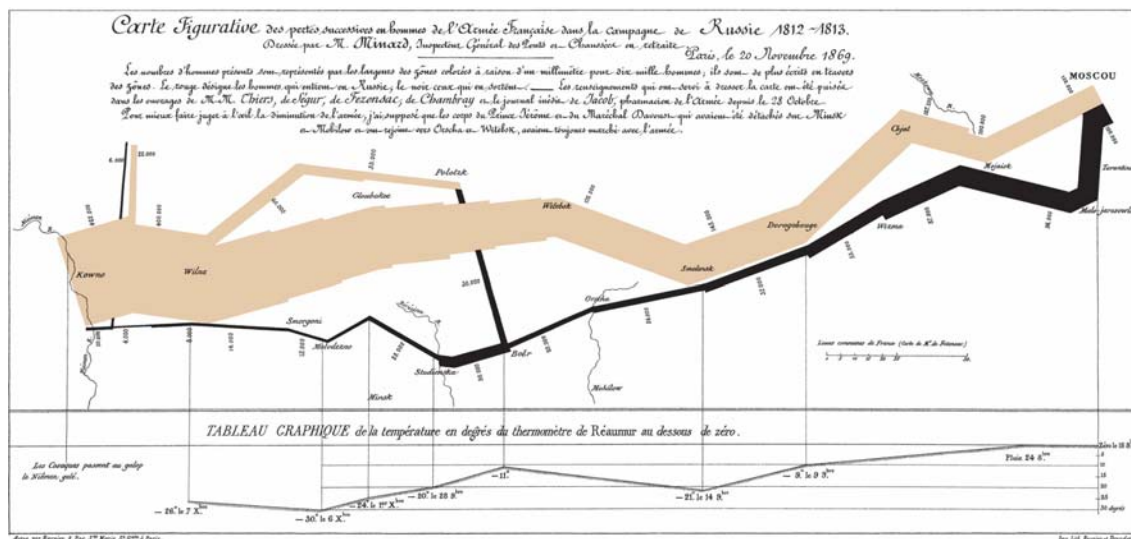
Índex

Introducció	4
La narració amb dades	6
Darrere de la corrupció política.....	7
L'interès cada cop més proper	12
Arriba el moment de les alertes	14
Conclusions	15

Introducció

Situem-nos l'any 1812. Formem part de l'exèrcit de Napoleó Bonapart, un dels més poderosos i d'èxit de l'època. Hem sortit de França amb calor, som al mes de juny. Som uns quatre-cents cinquanta mil soldats disposats a seguir les ordres de l'emperador francès en la campanya d'invasió a la Rússia. Som una tropa valenta, convençuda que aquesta contesa la tenim guanyada. No obstant això, a mesura que avancen els mesos, la situació es gira. En el nostre recorregut passem per diferents rius, un d'ells el Niemen, i això ens obliga a construir ponts i estar molt alerta, per les posicions arriscades amb els nostres enemics. Anem perdent homes en els diferents combats. Molts moren pel fred. Hem de suportar temperatures de trenta graus sota zero. No veníem equipats per aquest hivern rús. Temem més el termòmetre que el General Kutúzov al qual havíem de derrotar. Després de mesos de baixes constants, en Napoleó Bonapart ordena el retrocés de l'exèrcit cap a Europa. Quan trepitgem de nou França, només som disset mil soldats vius.

L'enginyer francès **Charles Minard**¹ va il·lustrar com ningú la derrota de Napoleó en aquesta carta o mapa figuratiu², convertit avui en un referent de la infografia.

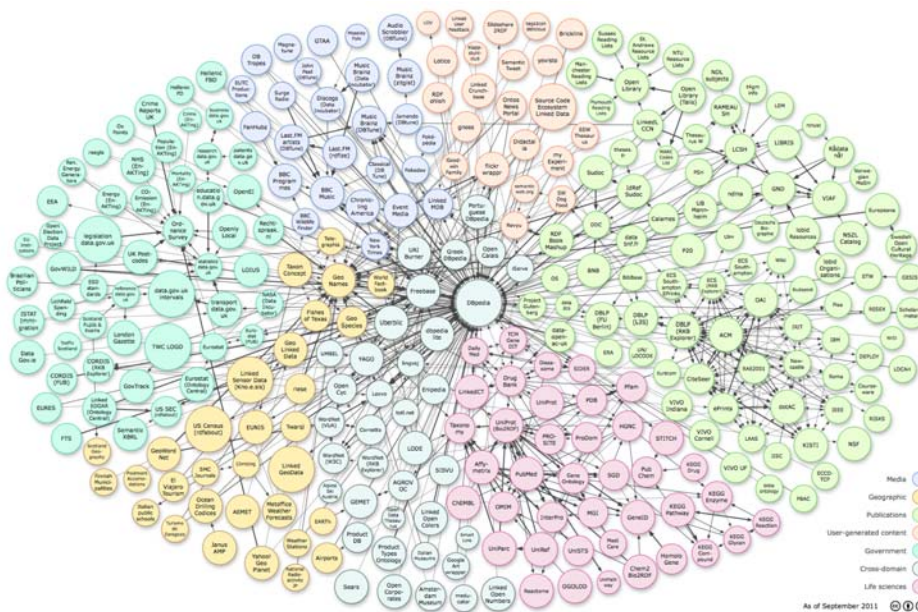

La línia gruixuda marró representa com avançaven els 450 mil soldats francesos. De seguida, s'aprecia que cada cop es va fent més estreta fins als 100 mil que arriben a Moscou. La línia negra mostra el retrocés i els pocs soldats que li van quedar a Napoleó Bonapart en retornar a Europa. També hi apareixen dibuixats els rius perquè creuar-los era molt arriscat, molts estaven gelats, com el Niemen o calia construir-hi ponts. Les temperatures sota zero així com els dies que la tropa havia de suportar pluges intenses també hi són reflectits.

Dos segles més tard, aquella representació de Minard és un exemple a seguir pel model actual d'interpretar la realitat a partir de les dades que ens envolten.

¹Charles Minard (http://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Joseph_Minard)

² Imatge original (Font: Wikipedia- <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/29/Minard.png>)

Segons els investigadors Viktor Mayer-Schönberger i Kenneth Cukier, autors del llibre 'Big Data'³ només podem entendre el poder de les dades massives si les traduïm en quantitats més palpables, més properes a nosaltres.

Per exemple, diuen que la quantitat d'informació emmagatzemada creix quatre vegades més de pressa que l'economia mundial (que podem suposar que ho fa veloçment pels esdeveniments relacionats); mentre que la capacitat de processament dels ordinadors creix nou vegades més ràpidament.

⁴Davant d'aquest creixement desmesurat de la informació acumulada als inicis del segle XXI, és normal que sovint escoltem la queixa de sobrecàrrega, de no disposar de temps, criteri o capacitat de processar, entendre i extreure coneixement de tanta dada.

Per si encara aquestes xifres no han estat prou clarificadoros o ens queda molt lluny comparar l'economia mundial amb el ritme dels processadors d'ordinador actuals, mencionaré altres exemples.

Un estudi del 2007, aquell any hi havia més de 300 exabytes de dades emmagatzemades. Cada exabyte correspon a mil milions de gigabytes. Una pel·lícula d'unes dues hores, en format digital, ocupa aproximadament 1 gigabyte. Calculin... I aquesta era l'estimació al 2007, han passat més de 7 anys!

Fa dos anys, Google processava més de 24 petabytes de dades al dia, volum que representa milers de vegades la Biblioteca del Congrés dels Estats Units. A Facebook –que no existia fa una dècada– avui es pugen més de 10 milions de fotografies noves cada hora. Els 800 milions d'usuaris de YouTube de Google carreguen més d'una hora de vídeo cada segon! El 2013, Twitter havia superat els 400 milions de tuits diaris. I ja tenim 1.200 exabytes de dades, de les quals menys del 2% no són digitals.

Les xifres són tan descomunals que les llegim però no les podem arribar a apreciar, ni a palpar.

³ Llibre 'Big Data', de Viktor Mayer-Schönberger i Kenneth Cukier <http://amzn.to/1toLMdo>

⁴ Font de la imatge 'Big Data'. Cloud Diagram' (2011)

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/34/LOD_Cloud_Diagram_as_of_September_2011.png

La narració amb dades

Aquest article no prentén aprofundir en el concepte 'Big Data' o dades massives, sinó en com els periodistes – que som professionals que ens dediquem a narrar els fets més noticiables de l'actualitat – ens servim de les dades i de noves eines digitals per explicar històries de maneres més interactives, completes i complexes. Aquestes noves narratives permeten al lector obtenir la font original de la informació i donar una altra interpretació de l'obtinguda pel mitjà de comunicació o periodista. Així, el que anys enrere es podria haver vist – des de la professió – com una pèrdua de control, com una reducció de poder del mitjà, cada cop s'accepta més a favor de conceptes molt actuals com 'Transparència', 'Accessibilitat' i 'Accountability' o rendició de comptes'.

El reportatge 'Dollars for Docs'⁵ és un bon cas en què s'apliquen aquests conceptes. El

Our Stories

Dollars for Docs: T
We've identified 22 d...
least \$500,000 since

Dollars for Docs Mi
New data show drugn...
hundreds of thousand...
have made well over \$

Background St
Docs on Pharma Pay...
Records, Limited Cr

Med Schools Flunk
Pharma Speaking Ci

Big Pharma's Big

2013, el mitjà independent nord-americà ProPublica va presentar una investigació periodística on es destacava que, del 2009 al 2012, quatre mil milions de dòlars procedents de disset empreses farmacèutiques havien anat a parar a metges, proveïdors de serveis mèdics i institucions de salut en concepte de comissions, regals, viatges, dietes, etc.

Captura de pantalla del reportatge 'Dollars for Docs'

Totes les dades que ProPublica va fer servir les va posar en una pàgina web que permetien a qualsevol ciutadà cercar el seu metge o centre mèdic, per Estats i ciutats, i rebre un llistat de tots els pagaments que s'havien fet al seu doctor.

També permetien buscar per farmacèutiques, categoria i any. I s'animava els pacients que preguntessin als seus metges per què havien acceptat aquest 'favor'.

ProPublica va trigar mesos en recopilar i analitzar la informació de cadascuna de les empreses. Tot i així, el reportatge no va quedar complet perquè només van mostrar els resultats de disset companyies, que ni molt menys és el total de la indústria farmacèutica dels EUA.

⁵ Reportatge de Pro Publica 'Dollars for Docs' <http://projects.propublica.org/docdollars/>

I no és exacte perquè faltaven afegir les actualitzacions, o es dona la casualitat que coincideixen dos doctors amb el mateix nom i cognoms, o bé perquè les companyies no van publicar el total de les seves despeses durant els períodes de temps que els periodistes de ProPublica recollien la informació.

Totes aquestes dades encara són consultables des de la pàgina del reportatge del mitjà. El treball final va ser tan revelador i de servei social que va fer guanyar als autors un Premi Pulitzer.

El periodisme de dades no inventa res sinó que és la fusió de diferents tipus de periodisme que s'han experimentat al llarg del darrer segle. És una evolució del de precisió, especialitat que va tenir rellevància als anys setanta i vuitanta del s.XX. El creador del terme, Philip Meyer⁶, investigava a partir de dades estadístiques i aplicava mètodes de recerca científics. Està lligat a la documentació periodística dedicada a localitzar, gestionar i publicar dades. La infografia, tan present en els diaris, ara passa a ser interactiva a través de visualitzacions en format digital. Es fusiona amb el concepte 'Fact Checking'⁷ o comprovació de fets. Als EUA i l'Amèrica Llatina fa anys que triomfa. Politifact⁸ n'és un exemple. A Espanya, el cas més conegut és el programa 'El Objetivo' de la Sexta⁹, on tenen una secció dedicada a analitzar les dades que mencionen els polítics en els seus discursos. I, per descomptat, aquest periodisme de dades beu de les estadístiques, que són unes de les primeres fonts d'informació d'aquesta nova disciplina.

Darrere de la corrupció política

El **Consorci Internacional de Periodistes d'Investigació** ¹⁰(ICIJ, en les seves sigles en anglès), va publicar el 2013 un excel·lent treball anomenat "Offshore Leaks", on posa al descobert les xarxes d'empreses, polítics, recaptadors i celebritats d'arreu del món que tenen societats en paradisos fiscals.

El mapa d'ICIJ mostra a quins països hi ha personatges rellevants de la política, l'art o l'economia que operen a paradisos fiscals.

⁶ Philip Meyer <http://pmeyer.web.unc.edu/>

⁷ Fact Cheking http://en.wikipedia.org/wiki/Fact_checker

⁸ Politifact <http://www.politifact.com/>

⁹ 'El Objetivo' de la Sexta <http://bit.ly/1AMaNSN>

¹⁰ Consorci Internacional de Periodistes d'Investigació <http://www.icij.org/offshore/map-offshore-leaks-revelations>

A través de mapes, vídeos i infografies, el lector és capaç d'entendre l'entramat de relacions i les seves milionàries transaccions de diners al llarg dels anys.

Per presentar aquest macro projecte, l'ICIJ va treballar durant un any i mig amb 90 periodistes de 46 països, els quals van analitzar 260 gigabytes de dades.

Duncan Campbell¹¹, membre fundador de l'ICIJ, va resumir la investigació d'aquesta manera: «S'han revisat més 130.000 noms, prop de 12.000 intermediaris (o agents) i unes 22.000 empreses implicades. Les operacions investigades corresponen a 170 països. Mai abans no s'havia aconseguit res d'igual».

L'ICIJ poc després va crear una base de dades consultable¹² que permet buscar informació de 100.000 companyies d'arreu del món. Ara qualsevol persona pot introduir el nom d'algun implicat, realitzar la cerca a partir del seu país o ciutat i veure qui evadeix impostos. Inclou entitats constituïdes a les Illes Verges Britàniques, les Illes Caiman, les Illes Cook, Singapur, Hong Kong, Samoa, Seychelles, Maurici, Labuan i Malàisia.

Les dades mostrades –que cobreixen un període de 30 anys fins al 2010– són una petita part d'una filtració de 2,5 milions d'arxius que l'ICIJ va analitzar.

A principis del 2014, el Consorci va continuar, amb els seus investigadors traient dades i conclusions que implicaven a més polítics corruptes. Llavors es va presentar ChinaLeaks¹³, un entramat similar que implicava la cúpula del govern xinès i les seves relacions amb els paradisos fiscals. I seguint la filosofia de transparència, accessibilitat i rendició de comptes, l'ICIJ va obrir la base de dades perquè qualsevol pugui accedir-hi i cercar la informació que els va arribar a ells.

ChinaLeaks, de ICIJ

Abans d'acabar el 2014, encara vam poder llegir a la premsa mundial l'escàndol econòmic europeu anomenat 'LuxLeaks'¹⁴, que consistia a destapar l'entrellat d'acords secrets amb l'autoritat tributària de Luxemburg que va permetre a més de 370 multinacionals desviar els seus beneficis al Gran Ducat, pagant menys impostos en els països on residien les empreses o operaven.

¹¹ Duncan Campbell, fundador d'ICIJ <http://www.icij.org/offshore/how-icijs-project-team-analyzed-offshore-files>

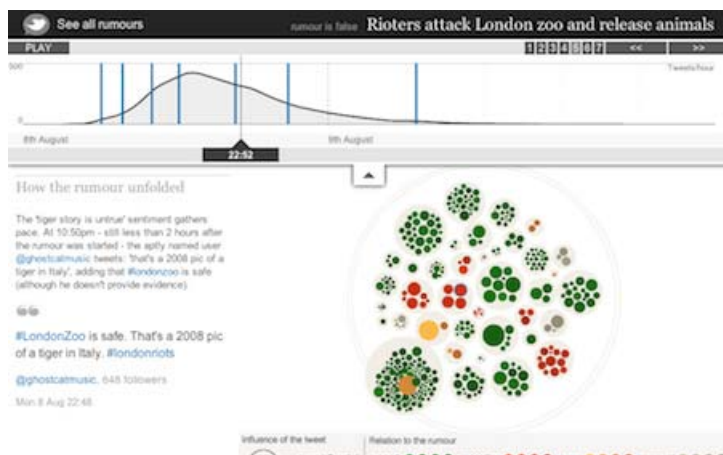
¹² Base de dades consultable d'Offshore Leaks <http://offshoreleaks.icij.org/search>

¹³ ChinaLeaks <http://www.icij.org/offshore/china-who-uses-offshore-tax-havens>

¹⁴ LuxLeaks <http://www.icij.org/project/luxembourg-leaks>

Però narrar els fets noticiables no és una comesa senzilla degut, tal com s'ha esmentat, a una sobrecàrrega d'informació.

A l'estiu del 2011, Londres va viure durant dies aldarulls que van posar en estat d'alerta totes les forces de seguretat i al govern. Les xarxes socials bullien amb rumors, comentaris i queixes dels ciutadans.

Captura de pantalla de 'Reading the Riots', The Guardian

Com informar d'allò que s'estava comentant per Internet? Calia ometre-ho i fer cas només de les fonts oficials? Calia deixar constància, almenys a Internet, de l'allau de veus que informaven sense parar? El diari britànic The Guardian¹⁵, ho va resoldre amb el reportatge: "¹⁶Reading the Riots".

Es van analitzar 2,6 milions de tuits per saber com es disseminaven els rumors a

través de Twitter, quantes hores duraven i des de quins barris s'intensificaven durant les revoltes.

Aquest treball es va convertir de seguida en un cas paradigmàtic pel volum de dades i pel disseny interactiu i innovador que van presentar. En aquesta ocasió, va col·laborar amb l'equip del diari un grup d'investigadors multidisciplinar de les Universitats de Manchester i Leicester.

En altres ocasions, són projectes de visualitzacions els que ajuden a rescatar informacions de gran interès per a la ciutadania, publicades als mitjans però que, des d'un altre punt de vista i amb un altre context, tornen a estar d'actualitat mesos o anys més tard.

'Information is Beautiful'¹⁷ n'és un bon exemple.

El periodista de dades i dissenyador, David Mc Candless¹⁸, que durant anys havia format part de la redacció del The Guardian, es va establir pel seu compte i va crear un nou concepte de consumir l'actualitat a partir de les infografies interactives que publica a la seva web.

¹⁵ URL de la imatge: https://www.journalism.co.uk/agile_assets/135/Guardian_-_London_Riots_twitter_rumours_.jpg

¹⁶ Reading the Riots. The Guardian <http://www.guardian.co.uk/uk/interactive/2011/dec/07/london-riots-twitter>

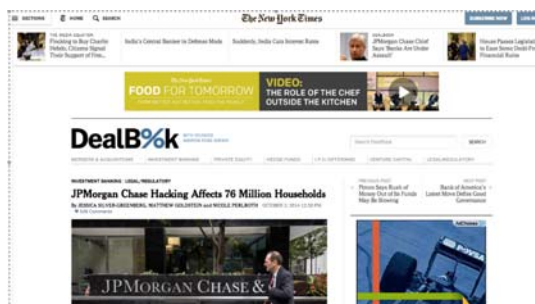
¹⁷ Information is Beautiful <http://www.informationisbeautiful.net/>

¹⁸ Periodista David Mc Candless <http://www.davidmccandless.com/>

La grandària de la circumferència representa la dimensió de l'atac o el perjudici. La visualització es pot interpretar per anys, del 2004 al 2014, o filtrar per veure només les organitzacions o companyies només d'un sector professional determinat, o per tipus de negligència (perdut, robat per hacker, per un treballador, robatori de l'ordinador, poca seguretat, etc.). (Fig.1).

Finalment, si es va a 'Veure la notícia original' el lector és redirigit a la pàgina web del diari digital que va publicar la informació.

World's Biggest Data Breaches (Fig. 3)

En altres ocasions, una visualització de dades pot ajudar a entendre com ha canviat la influència de vot en funció de l'edat dels electors d'un mateix país.

A 'How Birth Year Influences Political Views'¹⁹ —un treball de la periodista Amanda Cox del The New York Times— dona l'oportunitat de veure l'evolució de com la població blanca dels Estats Units més gran era partidària del Partit Republicà; mentre que els joves de 18 anys, que no han conegut bona part dels presidents anteriors del seu país, s'inclinen més cap al Partit Demòcrata.

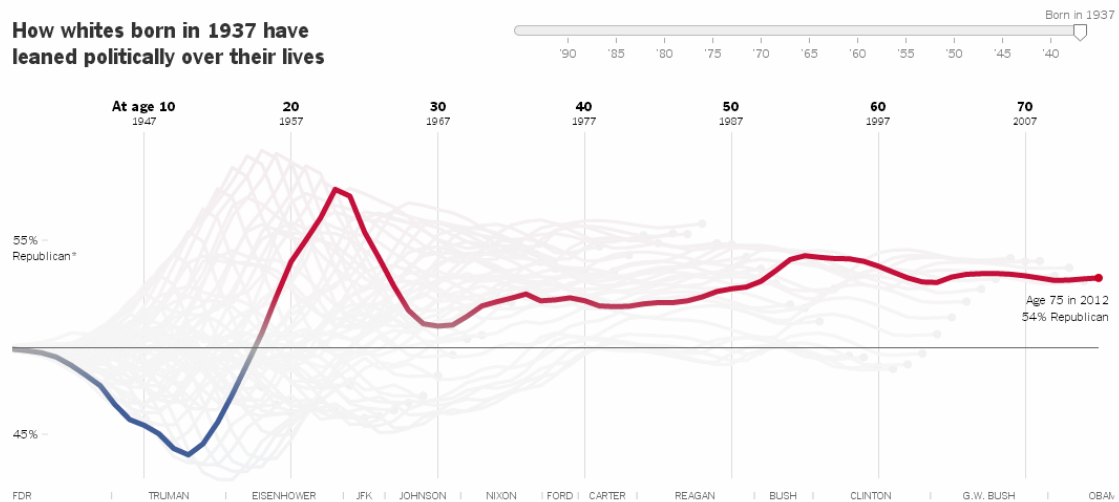
¹⁹ Article: How Birth Year Influences Political Views- The New York Times
<http://tinyurl.com/nt88wmx>

En la barra inferior del gràfic, es mostren els mandataris de cada període a mesura que s'avança en els anys. La visualització es complementa amb una explicació narrativa que ajuda a comprendre les imatges.

How Birth Year Influences Political Views

By AMANDA COX JULY 7, 2014

How whites born in 1937 have leaned politically over their lives

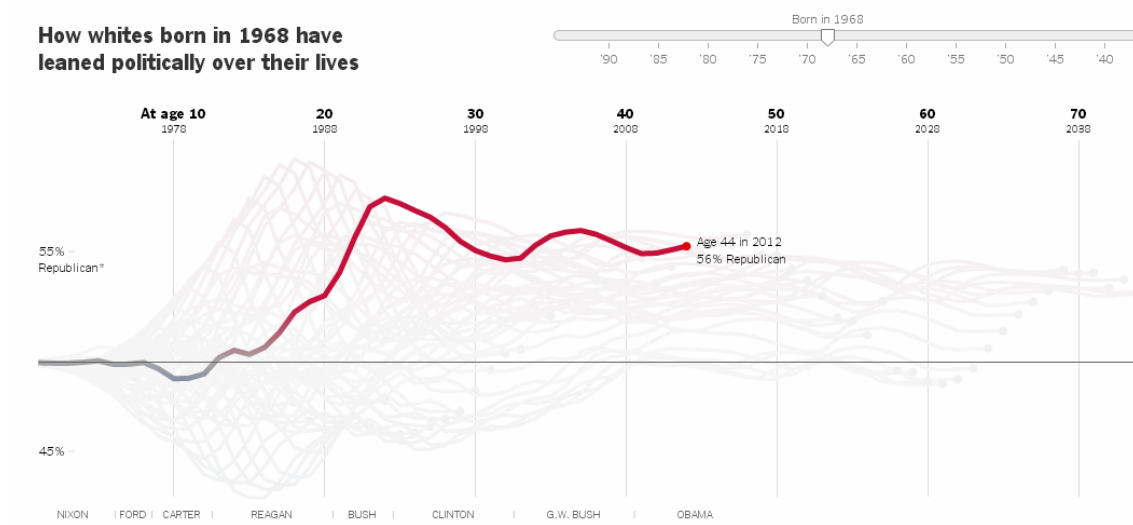

El més destacat aquí és que el lector pot llegir la història explicada per la periodista però també interactuar amb les dades, per extreure les seves pròpies conclusions a partir de les fonts originals.

How Birth Year Influences Political Views

By AMANDA COX JULY 7, 2014

How whites born in 1968 have leaned politically over their lives

Font: The New York Times.

L'interès cada cop més proper

Si sempre s'explica que el periodisme de dades va començar a ser popular a les redaccions dels mitjans nord-americans i europeus cap a l'any 2008, a Espanya i Catalunya estem a les beceroles, però l'interès de professionals és cada cop més gran.

Al contrari del que s'ha esdevingut en altres països, aquí han estat els grups ciutadans més activistes els que han començat a mostrar amb visualitzacions temes de corrupció política, desnonaments, el creixement de l'atur, el descontentament generalitzat de la població, els pressupostos de l'estat, etc. El desig de comptar amb una Llei de transparència²⁰ (2013) i de canviar la situació actual de crisi econòmica ha fet aflorar projectes molt interessants.

La *Fundación Ciudadana Civio*²¹ és pionera en el tractament de les dades per explicar fets que estan succeint i que poden influir en la seva decisió de vot en un moment electoral o canviar situacions transcendents en un lloc.

Un dels seus projectes és *España en llamas*²² que permet visualitzar bona part dels 187 mil incendis que van cremar durant una dècada (2001-2011) més d'un milió d'hectàrees a l'estat. Des d'un mapa es pot apreciar ràpidament quines han estat les zones més afectades cada any i, en clicar sobre una d'elles, es desplega informació sobre la devastació, el nombre de morts i ferits, així com les pèrdues generades per l'incendi.

Mapa del projecte *España en llamas* (Font: Civio)

La curiositat per saber el perquè dels fets va portar a Civio a indagar la quantitat d'indults que es van concedir a Espanya des de 1996. Durant mesos van recopilar i classificar tota la informació al respecte publicada al BOE. El resultat d'aquella investigació el van anomenar *El Indultómetro* i van crear diverses visualitzacions interactives, més una base de dades oberta a disposició de tothom qui vulgui consultar quants indults hi va haver a la seva comunitat autònoma, per anys o tipus de delictes.

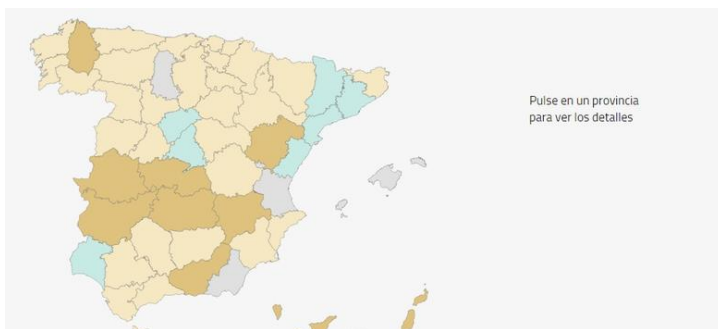
Un dels seus darrers treballs és *Quién Manda*²³, que vol treure a la llum la informació que consideren que ha de ser pública i accessible a tots els ciutadans, com per exemple les agendes de treball dels polítics i els personatges més rellevants.

²⁰ Llei de Transparència <http://www.boe.es/boe/dias/2013/12/10/pdfs/BOE-A-2013-12887.pdf> Fins al 2013, Espanya va ser l'únic país de la Unió Europea de més d'un milió d'habitants que no disposava d'una Llei de Transparència de la Informació.

²¹ Fundación Ciudadana Civio <http://www.civio.es/>

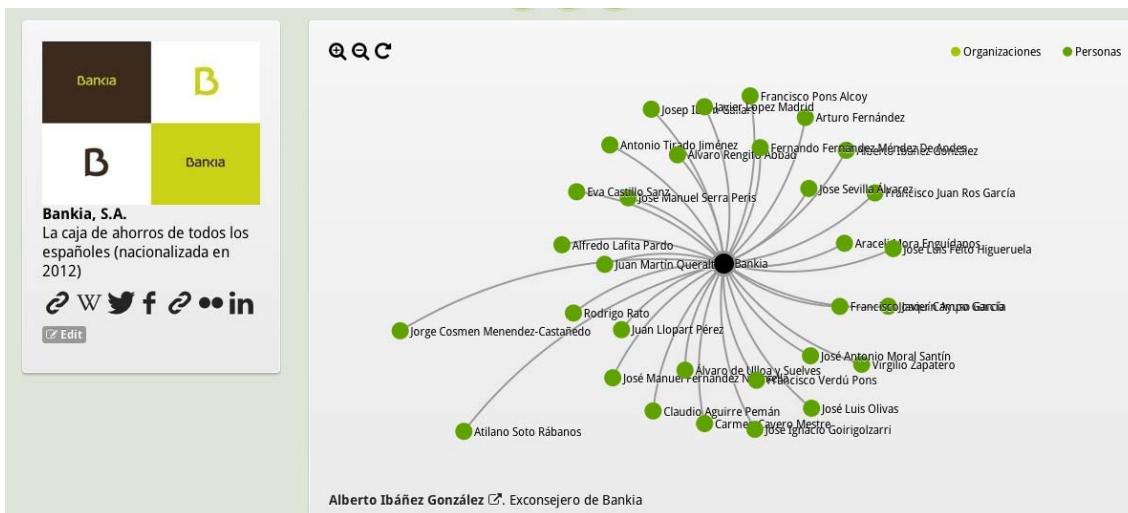
²² *España en llamas* <http://www.espanaenllamas.es/>

²³ *Quién manda* <http://quienmanda.es/>

A Civio, sempre en defensa de la transparència informativa, volen que *Quién manda* es converteixi en un repositori fiable i documentat dels vincles entre les persones més importants del país.

Mapa de l'article esmentat (Font: El Confidencial.com)

El gràfic mostra les relacions de poder de Bankia amb altres entitats del país i personatges públics (Font: Civio)

“Volem mostrar amb qui es reuneixen i a quins acords arriben, els seus currículums (estan preparats pel càrrec que representen?), d'on venen, com es reparteixen les cadires en les institucions públiques i quins camins els porten a retrobar-se una i una altra vegada. Analitzem les relacions entre el públic i el privat per reclamar més transparència i traslladar a la ciutadania una informació rigorosa que li permeti prendre les seves pròpies decisions”, expliquen a la seva web.

Fora d'organitzacions ciutadanes, els mitjans de comunicació catalans i espanyols van començar el 2013 a publicar tímidament (al principi) alguna informació amb dades. Un dels més destacats actualment és el diari digital El Confidencial²⁴. Li donen una volta a les dades perquè arribin de manera senzilla al ciutadà. “Dime dónde vives y te diré cuánto ha subido o bajado el precio de la cesta de la compra”²⁵ és un dels titulars recents que presenta la valoració del 2013-14 de la mitjana anual de l'IPC.

Recentment ha creat el seu Lab²⁶ que és un departament dedicat a treballar temes amb més profunditat o a donar un enfocament diferent en l'actualitat. Destaca, entre altres mitjans, perquè una informació feixuga com la presentació dels pressupostos de l'Estat la poden presentar al lector amb diferents desplegable que li permeten seleccionar la seva comunitat autònoma i veure les diferents partides econòmiques segons els ministeris o departaments del seu govern. La comparativa i la notícia és molt més assumible en aquest format que no simplement textual.

²⁴ El Confidencial <http://www.elconfidencial.com/>

²⁵ Article de El Confidencial (16/1/15) <http://bit.ly/1BapwHb>

²⁶ ConfidencialLab <http://www.elconfidencial.com/autores/elconfidencial-lab-560/>

Però encara queda que el periodisme de dades cali més profundament en els mitjans del país, en les administracions, en les empreses, en les organitzacions sense ànim de lucre. Que es creïn equips multidisciplinaris, que s'expliquin els fets, els informes, els estudis d'investigació amb les noves narratives i eines actuals per entendre les dades.

Pensant en aquest fet, des del grup espanyol de l'Open Knowledge Foundation, la periodista d'investigació Mar Cabra i jo vam crear les Jornades de Periodisme de Dades i Open Data,²⁷ celebrades ja durant el 2013 i el 2014, a Barcelona, Madrid i una tercera ciutat espanyola que ha anat variant²⁸. A causa de l'interès mostrat per la professió el primer any cap al món de les dades, es va iniciar el 2013, al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, un cicle de sessions mensuals²⁹, amb experts i tallers d'eines que s'ha allargat durant un any i mig. Tot plegat està animant a periodistes a mesclar-se amb arxivers, documentalistes, estadístics, programadors, dissenyadors, etc. per seguir explorant aquest nou terreny que trepitgem.

pd periodismo de datos | II Jornadas Periodismo de Datos y Open Data
Del 24 al 27 de abril 2014

Arriba el moment de les alertes

No obstant –i aquí comença el moment de les alertes– tots els que treballem amb dades sabem que s'ha d'anar molt amb compte. Els periodistes els primers.

Per què ho dic això? Multinacionals, organismes públics, centres socials, associacions cíviques o empreses privades estan descobrint el valor de les dades a un ritme trepidant. I entenen la importància de recopilar, analitzar i reutilitzar les dades dels seus clients, ciutadans, associats, membres o anònims per crear millors productes, fidelitzar, aconseguir més vots, encertar amb una nova normativa, etc.

És cert que sovint s'argumenta que les dades estan 'anonimitzades' i que no contenen rastres personals de forma explícita però gràcies al processament actual dels ordinadors és possible deduir detalls íntims de la vida d'una persona quan aquesta ni tan sols els hagi donat.

Així ho certifica l'investigador de l'Escola Tècnica Federal de Zurich (ETH), David García, que va demostrar³⁰ que era possible saber l'orientació sexual de la majoria dels membres d'una xarxa social, com Facebook, sense haver-la revelat. I això va ser possible analitzant els gairebé 3,5 milions de perfils d'usuaris de Friendster –una xarxa social que va desaparèixer quan Facebook va començar a ser popular– i els seus més d'11 milions de connexions entre els membres. Els resultats es podrien aplicar a Facebook, segons García. *"De fet, Facebook avui dia té molts més enllaços entre amics, i molta més informació personal que Friendster en aquells temps. Qualsevol xarxa social prou gran i que reculli enllaços cap a fora pot construir aquests 'shadow profiles'".*

²⁷ Jornades de Periodisme de Dades i Open Data <http://periodismodatos.okfn.es/>

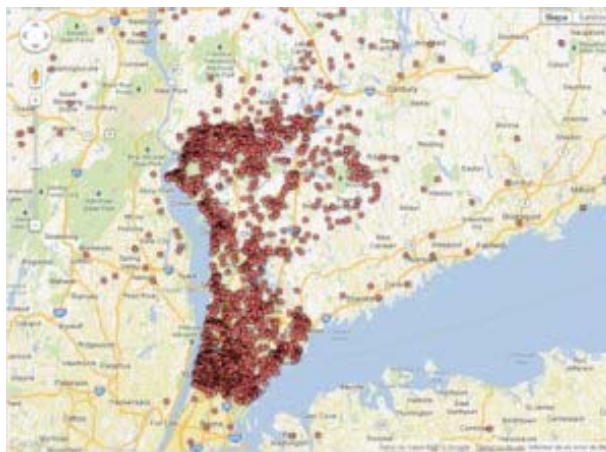
²⁸ Al 2015, a celebrar-se al maig. Veure la seva web per confirmar data.

²⁹ Sessions mensuals al CCCB <http://blogs.cccb.org/lab/category/proj/periodismo-datos/>

³⁰ Notícia publicada a El País (1/10/14)
http://elpais.com/elpais/2014/10/01/ciencia/1412119659_400766.html

El que els investigadors anomenen 'perfils fantasmes' poden deduir també l'estat civil, edat, afiliació política o creença religiosa. Segons García, "s'ha demostrat, de forma empírica, que la privadesa ha deixat de ser una decisió individual per convertir-se en un fenomen col·lectiu".

Igualment, a principis del 2013, es va donar un cas de tractament de les dades en el diari digital nord-americà³¹, The Journal News, que podria ser considerat de poc ètic. Va situar en un mapa els noms i direccions dels propietaris d'armes d'una zona delimitada de Nova York, just pocs mesos després d'haver hagut una matança en una escola infantil on van morir vint nens i sis adults.

Mapa publicat i retirat de la web The Journal News

La notícia era totalment sensacionalista però la directora del mitjà es va excusar dient que les dades eren públiques i que les havia obtingut del mateix govern³². El rebombori que va causar el mapa, des del qual es podien consultar els domicilis i noms i cognoms de les persones que tenien a casa algun tipus d'arma, va ser tan gran que pocs dies després el mitjà va haver de retirar el mapa de la web. Encara es podria trobar a través de Google però a partir d'una cerca intensa.

Conclusions

Per tant, és necessari que des de les administracions públiques s'obrin cada cop més dades perquè professionals com els periodistes –entre molts d'altres– puguin explicar històries, relacionar esdeveniments, per què les empreses estalviïn costos, etc. L'ús de dades obertes i la millora de la comunicació de la informació són dos aspectes claus que s'han d'encarar i impulsar decididament des de les administracions. Aquests van ser, precisament, dos dels reptes que es van exposar en la jornada de celebració del vintè aniversari de la Xarxa d'Observatoris del Desenvolupament Econòmic Local (XODEL)³³, celebrada el 12 de novembre de 2014. Com a conclusió va quedar clar que la utilització d'eines de visualització i infografia permetrà millorar la presentació i comunicació de la informació socioeconòmica produïda pels Observatoris, dispositius de proveïment d'informació i coneixement socioeconòmic a escala local.

D'altra banda, bases de dades com la d'Hermes³⁴, en l'àmbit local, són de gran ajut pel potencial que tenen. I que aquestes dades estiguin en un format reutilitzable, que siguin la font original i no interpretades, i que des dels portals de dades obertes hi hagi una bona comunicació amb el ciutadà i es puguin resoldre dubtes sobre la manera com es presenten, seria el més ideal.

³¹ '¿Hasta dónde llega la ética en el periodismo de datos?', de Karma Peiró <http://bit.ly/1EQT8Xc>

³² Als EEUU tenen una Llei de Transparència (Freedom Of Information Act [http://en.wikipedia.org/wiki/Freedom_of_Information_Act_\(United_States\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Freedom_of_Information_Act_(United_States))) que permet a qualsevol ciutadà obtenir bona part de les dades públiques.

³³ Jornada XODEL <http://xodel.diba.cat>

³⁴ Base de dades Hermes de la Diputació de Barcelona <http://www.diba.cat/hg2/default.asp>

Per què –com deia al començament– els conceptes ‘transparència’, ‘reutilització’, ‘open data’ o ‘rendició de comptes’, seran cada cop més freqüents en el nostre dia a dia.

Però cal repensar encara molt la utilització que es fa de les dades públiques i personals. La ‘Internet de les coses’³⁵ ja no és una utopia i des de fa anys se celebren a tot el món (a Barcelona inclosa) congressos de ciutats intel·ligents (Smart City³⁶). En aquests esdeveniments les administracions públiques, en especial els ajuntaments, mostren com a través de la recopilació de dades a partir d’aplicacions de mòbil i sensors que es troben ja als nostres carrers es pot fer la vida més fàcil als ciutadans³⁷.

Així que... tot passa per les dades. L'avenç tecnològic ens ha submergit en un món en què no sabem encara com flotar. Però ens pertoca a tots els que hi som immersos, liderar un debat orientat a protegir i assegurar la nostra privacitat alhora que innovem i avancem en la manera de narrar-nos com a espècie humana.

³⁵ Internet de les coses http://ca.wikipedia.org/wiki/Internet_de_les_coses

³⁶ Smart City Expo Barcelona <http://www.smartcityexpo.com/>

³⁷ Gràfic Internet de les Coses
(<http://i1.wp.com/gizmolologia.com/files/2014/10/InternetOfThings.jpg?resize=2000%2C500>)

**Diputació
Barcelona**

**Àrea de Desenvolupament
Econòmic Local**

**Oficina Tècnica d'Estratègies
per al Desenvolupament Econòmic**

Travessera de les Corts, 131-159

Recinte Maternitat. Pavelló Mestral

08028 Barcelona

Tel. 934 049 171 · Fax 934 022 785

o.estrategiesde@diba.cat · www.diba.cat/promoeco